

Nýlega var samþykkt á Alþingi breyting á lögum um brottám líffæra þannig að nema megi brott líffæri úr látnum einstaklingi og nota við lækni meðferð annars einstaklings, hafi hinn látni ekki lýst sig andvígán því í lifanda lífi. Grunnurinn að þeim lögum er því ætlað samþykki. Nýju lögin munu taka gildi 1. janúar 2019. Með þessu er stigið mikilvægt framfaraskref í líffæragjafamálum og er í raun þjóðinni til sóma. Frumvarpið var samþykkt af miklum meirihluta þingmanna og enginn var andvígur því. Í íslensku lögunum er skýrt tekið fram að ekki megi nema brott líffæri einstaklings leggist nánasti vandamaður gegn því. Þar með er staðfest sú regla sem viðhöfð hefur verið hér á landi og víðast annars staðar að ekki er farið gegn vilja ættingja. Lagabreytingin auðveldar heilbrigðisstarfsfólki öll samskipti við aðstandendur einstaklings sem hlotið hefur óafturkræfa stöðvun á heilastarfsemi auk þess sem hún ætti að auðvelda aðstandendum að taka ákvörðun fyrir hönd hins látna. Ef náinn aðstandandi er móttfallinn líffæragjöf er fullt tillit tekið til þeirrar afstöðu.

Líffæragjöf er dýrmætasta gjöf sem við getum gefið öðrum og dæmi eru um að einn látinn einstaklingur hafi bjargað lífi eða bætt verulega lífsgæði sex annarra. Heiladaudi er að sjálfsögðu hörmulegur atburður sem getur hent einstaklinga á öllum aldri en það getur stundum verið aðstandendum huggun harmi gegn að geta hjálpað öðrum í neyð þegar slíkar aðstæður koma upp og mikilvægt að lagaumhverfi okkar auðveldi allan framgang þess. Í þeim tilgangi er þessi laga-breyting afar mikilvæg en kynna þarf mikilvægi líffæragjafar fyrir almenningi og huga vel að skipulagi og umgjörð starfseminnar í heilbrigðiskerfinu. Einnig er afar mikilvægt að hver og einn ákveði með sjálfum sér hvaða viðhorf hann hefur til líffæragjafar og kynni afstöðu sína fyrir sínum nánustu eða skrái ákvörðun sína á heimasíðu Embættis landlæknis.

Heimildir:

Læknablaðið, júlí 2018, ritstjórnargrein. Birt með leyfi blaðsins. <http://www.laeknabladid.is/tolublod/2018/0708/>

Útgefandi: Félag nýrnasjúkra, Hátúni 10, 105 Reykjavík

Ritstjóri Guðrún Barbara Tryggvadóttir, ábyrgðarmaður Björn Magnússon. Sími: 561 9244, nyra@nyra.is. www.nyra.is. Facebook: Félag nýrnasjúkra. Skrifstofan er opin mánudaga til föstudaga kl. 9 til 12. Svarað er í síma félagsins alla daga.

Nýrað

FRÉTTABRÉF

3.tbl. 31 árg. 2018

Efnisyfirlit:

- Reykjavíkumaraþon 18. ágúst 2018
- Af hverju hleypur Runólfur Pálsson, yfirlæknir fyrir nýrnasjúka í Reykjavíkumaraþoninu
- Ætlað samþykki líffæragjafa, grein eftir Kristinn Sigvaldason, lækni

Reykjavíkumaraþonið verður haldið þann 18. ágúst næstkomandi. Félag nýrnasjúkra er eitt af góðgerðafélögunum sem hægt er að hlaupa fyrir og heita á.

Skráðu þig á www.hlaupastyrkur.is og styrktu gott málefni og sýndu okkar frábæru hlaupurum stuðning í verki.

**Runólfur Pálsson, yfirlæknir hleypur fyrir nýrnasjúka í Reykjavíkur mara-
poninu í ágúst 2018.**

1. Af hverju hleypur þú fyrir félagið?

Félag nýrnasjúkra er mikilvægur bakhjarl fólks sem stríðir við alvarlegan nýrnasjúkdóm. Auk þess að styðja við sjúklinga, þá er félagið þýðingarmikill samstarfs- og stuðningsaðili stofnana og fagaðila sem veita nýrnasjúkum þjónustu.

2. Af hverju stundar þú hlaup?

Bæði í heilsuefandi tilgangi og til ánægju. Ég hef alla tíð haft áhuga á íþróttum og finnst langhlaup að mörgu leyti heppileg því þau er hægt að stunda langt fram eftir ævi, auk þess að vera hæfilega krefjandi. Það er stöðugt hægt að vinna að því að bæta sig. En ekki síst er yndislegt að hlaupa í fallegu umhverfi.

3. Er hreyfing nauðsynleg og hvað hefur hún gefið þér?

Hreyfing er lykilþáttur í viðhaldi þreks og heilsu. Ég finn glögglega að ég er þróttmeiri þegar ég er í góðu formi og hef betra úthald við vinnu.

4. Er hreyfing nauðsynleg fyrir nýrnasjúka og hvernig þá?

Í tilviki einstaklinga sem haldnir eru langvinnum sjúkdómum leiðir reglubundin hreyfing til betri heilsu og lífsgæða og það á ekki síður við um nýrnasjúka en aðra. Það getur hins vegar verið erfitt fyrir fólk með mikla sjúkdómsbyrði að stunda líkamsþjálfun en hægt er að bregðast við því með því að skipuleggja æfingar í samræmi við getu og stilla álagi í hóf. Enn fremur er mikilvægt að njóta leiðsagnar fagaðila ef þörf krefur.

5. Hvað viltu segja að lokum fyrir þá sem vilja breyta um lífsstíl og fara að hreyfa sig meira?

Ekki bíða eftir "réttu" tækifærinu heldur byrja strax! Velja tegund hreyfingar sem hentar og fara rólega af stað. Ef alvarlegir sjúkdómar eru fyrir hendi er rétt að ráðfæra sig við lækni.

Runólfur Pálsson, læknir, FRCP, FACP, FASN,

Forseti Evrópusamtaka lyflækna, Prófessor, læknadeild Háskóla Íslands,
Yfirlæknir líffæraígræðsluteymis Landspítala, Hringbraut

Ætlað samþykki fyrir líffæragjöf fest í lög.

Kristinn Sigvaldason, svæfinga- og gjörgæslulæknir á gjörgæsludeild Landspítalans í Fossvogi, ritaði í Læknablaðið:

Meðal merkustu framfara læknisfræðinnar er flutningur líffæris frá líffæragjafa í annan einstakling sem þjáist af alvarlegri líffærabílun. Meðferðin getur bjargað lífi sjúklinga eða bætt lífsgæði þeirra verulega og þrátt fyrir að eiga sér ekki langa sögu hefur hún verið í mikilli framþróun og er enn. Fjöldi þeirra sem þurfa á líffærum að halda eykst stöðugt en framboð hefur ekki aukist að sama skapi.¹ Líffæragjöf frá látnum einstaklingi er möguleg ef hann hefur verið úrskurðaður látinn samkvæmt skilmerkjum heiladauða og ljóst er að heilastarfsemi hefur stöðvast á

óafturkræfan hátt. Helstu orsakir þess eru heilablóðföll eða alvarlegar heilaskemmdir vegna höfuðáverka. Árið 1991 samþykkti Alþingi lög um að nema mætti brott líffæri úr líkama einstaklings að honum látnum ef hann hefði lýst yfir vilja til þess í lifanda lífi en ef slík yfirlýsing væri ekki fyrir hendi þyrfti samþykki nánustu ættingja.² Grunnur að þeim lögum var því „ætluð neitun“. Samtímis var sett fram reglugerð um hvernig úrskurða skyldi einstakling látinn samkvæmt heiladauðaskilmerkjum. Þessi lög gerðu líffæragjafir mögulegar hér á landi. Í slíkum tilfellum kemur teymi lækna og hjúkrunarfræðinga frá erlendu samningsjúkrahúsi og sér um brotnám líffæra en allur undirbúningur er í höndum íslensks heilbrigðisstarfsfólks. Líffæragjafir hafa að meðaltali verið um þrjár á ári (um 10 líffæragjafir á milljón íbúa),³ nokkru færri en í nágrannalöndum okkar. Fyrstu árin höfnuðu aðstandendur líffæragjöf í 40% tilfella en það hlutfall hefur farið lækkanði á síðustu árum og líffæragjöfum hefur fjölgað.

Mörg Evrópulönd hafa breytt lagasetningu á þann hátt að gert er ráð fyrir „ætluðu samþykki“ einstaklinga fyrir líffæragjöf nema viðkomandi hafi áður lýst sig andvígna því. Hefur þetta til dæmis verið gert í Svíþjóð, Finnlandi, Austurríki, Noregi, Belgíu, Frakklandi og á Spáni sem fyrstur landa gerði þessa lagabreytingu.⁴ Hlutfallslega er fjöldi líffæragjafa mestur á Spáni, eða 35 á hverja milljón íbúa á ári. Almennt hefur ekki verið sýnt fram á að lagabreytingin hafi fjölgað líffæragjöfum en lagasetningin staðfestir þjóðfélagssátt um að líffæri frá látnum einstaklingum skuli grædd í sjúklinga sem á þurfa að halda. Yfirgnæfandi meirihluti Íslendinga (80%) er hlynntur löggjöf um ætlað samþykki samkvæmt niðurstöðum rannsóknar sem birt var í *Læknablaðinu* 2014 og í þeirri rannsókn lýstu 84% sig viljuga til að gefa eigin líffæri við andlát sitt. Aðeins 5% höfðu þó skráð þann vilja sinn.⁵